

Advies aan onderwijsinstellingen (PO, VO, MBO en HO) Privacy-toets video-opnames studenten en leerlingen

versie 1.0, 10 mei 2021

Studenten die een opleiding volgen om daarna in het onderwijs te mogen werken (als leraar, docent of onderwijsassistent) lopen in het kader van hun opleiding een aantal stages op PO-, VO- of MBO-scholen (als stagiair, leraar-in-opleiding, docent-in-opleiding of zij-instromer). Tijdens die stageperiodes maken studenten soms video-opnames als zij voor de klas staan. Die opnames worden gebruikt als zelfreflectie-instrument voor de student en de begeleiders of als beoordelingsinstrument voor de opleidingsinstelling (MBO, hogeschool en/of universiteit). Bij het maken van deze opnames komt vaak niet alleen de student in zelf beeld, maar ook de leerlingen van de school.

Er worden bij het maken van deze opnames dus zowel persoonsgegevens van de studenten als van de leerlingen verwerkt. Daarop zijn de regels van de Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG) van toepassing. Zowel het bestuur van de opleidingsinstelling als het bestuur van de stageschool draagt verantwoordelijkheid voor deze verwerking van persoonsgegevens. Zij zijn dus ook verantwoordelijk voor het treffen van afdoende en aantoonbare (privacy-)beschermende maatregelen.

Dit advies helpt onderwijsinstellingen (zowel de stagescholen als de opleidingsinstellingen) om zelf de afweging te maken of bij het maken, opslaan, bekijken en bewaren van deze opnames wordt voldaan aan de eisen van de AVG. We noemen dat een privacy-toets op het maken van video-opnames.

Inhoud

Begrippen	3
Totstandkoming.....	4
Reikwijdte	4
Achtergrond.....	4
AVG.....	4
Afwegingen privacy-toets.....	5
1. Welke organisatie is verantwoordelijk?	5
Verantwoordelijkheden per doel en per soort betrokkene	5
Conclusie: gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken voor doeleinden begeleiding en beoordeling	6
2. Doel en doelbinding	6
3. Grondslag	7
4. Dataminimalisatie.....	10
5. Transparantie	11
6. Data-integriteit: kloppen de gegevens?	12
7. Overige voorwaarden AVG.....	12
Conclusie	13
Bijlage 1 - Model privacy-toets video-opnames van studenten en leerlingen.....	14
Bijlage 2 - Juridische kaders (stage)onderwijs.....	17

Begrippen

Instellingsopleider: verwijst naar de docent, mentor, coach, decaan of stagebegeleider van de opleidingsinstelling van de student.

Leraar-in-opleiding (LIO): De laatstejaarsstudent van een lerarenopleiding basisonderwijs bedoeld in artikel 3, vierde lid, van de WPO, artikel 3, zesde lid, van de WEC, artikel 33 negende lid WVO, die werkt op een leerarbeidsplaats.¹ Hoewel in het MBO wordt gesproken van docenten, wordt deze categorie docenten ook in het MBO Leraar-in-opleiding genoemd. De wettelijke basis is artikel 4.2.1., vijfde lid WEB.

Leerling: betreft leerlingen die onderwijs volgen op een school in het primair of voortgezet onderwijs. Daarnaast wordt – voor de overzichtelijkheid van dit advies – met leerling ook bedoeld de mbo-student van de stageschool die les krijgt van de student-stagiair.

Opleidingsinstelling: hiermee wordt de opleiding, leerwerktraject of onderwijsinstelling bedoeld waar de student zelf zijn of haar opleiding volgt (bijvoorbeeld Pabo, lerarenopleiding, of mbo-opleiding onderwijsassistent BOL/BBL of instructeur).

School: de stageschool in het primair en voortgezet onderwijs en MBO die het mogelijk maakt dat studenten op die school stage lopen of via een zij-instroomtraject werkzaam zijn.

Student: student zoals een stagiair of leerkracht-in-opleiding (lio) of zij-instromer die zelf een opleiding in het MBO, HO of WO volgt om vakbekwaam te worden, een portfolio verzamelt en aanlegt met als uiteindelijk doel een diploma of getuigschrift te behalen dat leidt tot lesbevoegdheid.

Werkplekbegeleider: de medewerker, schoolopleider of (vak)coach van de school die de student op de school begeleidt.

NB: in het MBO wordt gesproken over docenten en studenten, maar voor de leesbaarheid van dit advies is gekozen om de termen 'leraar' en 'leerling' te gebruiken. Waar 'leraar' of 'leerling' staat, kan dus ook 'mbo-docent' of 'mbo-student' gelezen worden.

---

¹ CAO PO 2019-2020, p. 28.

Totstandkoming

De adviezen in dit document zijn bedoeld voor zowel scholen in het primair- en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs (PO, VO en MBO) als opleidingsinstellingen (MBO, HBO en WO).

Het advies is opgesteld door de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad ondersteund door Kennisnet. Daarbij heeft afstemming plaatsgevonden met het Netwerk IBP po/vo, de VH en enkele FG's van hogescholen en universiteiten. Ook is een conceptversie van het advies voorgelegd aan de SCIPR-community van SURF en de opleidingsnetwerken LOBO en ADEF. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft toestemming gegeven om de onderstaande verklaring aan dit advies toe te voegen.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) onderschrijft het belang van de zorgvuldige omgang met video-opnames die in het kader van docentopleidingen worden gemaakt in de klas. De AP heeft ons voorgelicht over de AVG en uitleg gegeven over de kaders die bij het opstellen van deze handreiking van belang zijn, maar heeft geen goedkeuring verleend aan de inhoud. Aan dit document kunnen daarom geen rechten worden ontleend. Opgemerkt moet worden dat de juiste toepassing van de AVG in de praktijk altijd afhankelijk is van de daadwerkelijke uitvoering: hoe het in bepaalde omstandigheden, in specifieke gevallen, wordt toegepast. De Autoriteit Persoonsgegevens gaat bij beoordelingen, zoals bijvoorbeeld bij een onderzoek naar aanleiding van een klacht, uit van de feitelijke situatie.

Reikwijdte

In dit document wordt geen onderscheid gemaakt tussen een student die – kortlopend – stage loopt of in het kader van de opleidingseisen voor langere periode (zelfstandig) les zal gaan geven. In alle gevallen vindt de (werk)ervaring plaats in het kader van de opleiding van de student, worden er afspraken gemaakt en vastgelegd tussen de school en student, de school en opleidingsinstelling en tussen de student en de opleidingsinstelling. Zowel scholen in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs (PO, VO en MBO) als opleidingsinstellingen (MBO, HBO en WO) kunnen dit advies gebruiken bij het maken van de afweging of hierbij aan de eisen van de AVG wordt voldaan. Een MBO-instelling kan twee rollen vervullen: als opleidingsinstelling en als stageschool.

Dit advies gaat alleen over het maken en bewaren van video-opnames voor de begeleiding en beoordeling van de stage van de student, en bijvoorbeeld niet over het live-streamen van lessen, het maken van promotie-opnames voor de school of de opleiding of opnames voor leerlingobservatie.

Achtergrond

Het komt steeds vaker voor dat video-opnames of geluidsopnames worden gemaakt van een student. Deze opnames worden enerzijds gebruikt om de student, samen met de werkplekbegeleider en/of instellingsopleider, objectief te laten reflecteren op de opdrachten of de gegeven lessen voor de klas. Anderzijds worden de beelden gebruikt door de opleidingsinstelling om de lessen van de studenten te beoordelen of om de vorderingen vast te leggen (ten behoeve van het portfolio, examendossier of kwalificatiedossier). Dergelijke opnames zijn nooit bedoeld om elders te publiceren of gebruiken.

AVG

De Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG) is voor alle scholen en opleidingsinstellingen hetzelfde. Terwijl scholen het regelen van toestemming voor het gebruik van beeldmateriaal van leerlingen (voor op bijvoorbeeld de website) goed weten te organiseren, roept het maken van deze opnames van studenten vragen op over de rechtmatigheid, proportionaliteit en

grondslag. Het maken van video-opnames in de klas is een inbreuk op de privacy van leerlingen, maar ook op de privacy van de studenten.

Het blijkt niet mogelijk om een eenvoudig en algemeen antwoord te geven op de vraag of het maken van opnames is toegestaan. Volgens de AVG moeten schoolbesturen van scholen en colleges van bestuur van opleidingsinstellingen, ieder voor zich en in gezamenlijkheid, hiervoor een afweging maken en de daarbij horende (beschermende) maatregelen treffen.

Afwegingen privacy-toets

De privacy-toets gaat over verschillende aspecten, die hierna per onderdeel worden doorlopen. Naast het bepalen welke organisaties verantwoordelijk zijn voor de video-opnames, worden de 5 vuistregels voor privacy², die gebaseerd zijn op de AVG, doorlopen. De uitkomsten van de privacy-toets worden vastgelegd waarmee verantwoording wordt afgelegd.

1. Welke organisatie is verantwoordelijk?

Wie bepaalt/bepalen doel en middelen?

Als eerste moet worden bepaald welke organisatie waarvoor verantwoordelijk is. Wie bepaalt of er opnames moeten worden gemaakt, opgeslagen of gebruikt, en wat de randvoorwaarden daarvoor zijn? De AVG noemt dit: wie bepaalt het doel en de middelen. Deze organisatie is verantwoordelijk voor de verwerking van persoonsgegevens en ook voor het uitvoeren van de privacy-toets.

De juridische kaders waarbinnen de verschillende organisaties werken als het gaat om stageonderwijs zijn in Bijlage 2 terug te vinden.

Verantwoordelijkheden per doel en per soort betrokkene

Doel: stagebegeleiding en zelfreflectie (verkort: begeleiding)

Bij het maken van opnames in het kader van stagebegeleiding en zelfreflectie door de student, is het de werkplekbegeleider die met de student samen de beelden zal terugkijken. Het komt ook voor dat de instellingsopleider dit doet. Het stellen van een eis dát er opnames gemaakt worden in het kader van de stagebegeleiding en zelfreflectie, is een eis die gesteld kan worden door de opleidingsinstelling, terwijl het moment van het maken van deze opnames in overleg met de werkplekbegeleider wordt bepaald (en in welke les, welke klas, welke leerlingen, etc.).

Doel: beoordeling

De opleidingsinstelling bepaalt of er video-opnames gemaakt moeten worden ten behoeve van examinering en kwalificatie, en welke onderdelen/competenties moeten worden vastgelegd. Daar tegenover bepaalt de school of en zo ja, concreet tijdens welke les of bij welke groep/klas de opnames gemaakt worden, en wat de randvoorwaarden zijn van deze opnames.

Doel: bewaren opnames in verband met beroepsprocedures

Studenten hebben het recht om beroep in te stellen tegen de beoordeling van een examiner. Het ligt daarom voor de hand dat opleidingsinstellingen ervoor kiezen om opnames die zijn gebruikt voor beoordeling te bewaren totdat de termijn om beroep in te stellen tegen de beoordeling is verstreken. Als de student beroep instelt tegen de beoordeling bewaart de opleidingsinstelling de opname totdat er een onherroepelijke beslissing is genomen in de beroepsprocedure.

Verantwoordelijkheid voor betrokken leerlingen

Het gaat in alle gevallen om opnames in een les of klas met leerlingen, voor wie het schoolbestuur

---

² Lees hierover meer in de Aanpak IBP: <https://aanpakibp.kennisnet.nl/achtergrond-en-vuistregels/>

van de school de privacy moet borgen. De opleidingsinstelling heeft geen zeggenschap over de leerlingen van de school, maar kan in bepaalde medeverantwoordelijk zijn voor de bescherming van de privacy van de leerlingen (zie de conclusie hieronder).

Verantwoordelijkheid voor betrokken student

De bescherming van de privacy van de student valt enerzijds onder de verantwoordelijkheid van de opleidingsinstelling (de student moet opnames maken in het kader van diens opleiding), maar valt anderzijds ook onder de verantwoordelijkheid van de school. De school sluit met de student die stage loopt en de opleidingsinstelling altijd een overeenkomst (stageovereenkomst, leer(arbeids)overeenkomst of overeenkomst in het kader van zij-instroom) waarin de instructiebevoegdheid en verantwoordelijkheid van de school is geregeld. Met LIO's en zij-instromers wordt daarnaast ook vaak een arbeidsovereenkomst afgesloten.

Conclusie: gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken voor doeleinden begeleiding en beoordeling

Dit alles betekent dat er twee organisaties verantwoordelijk zijn voor de privacy. Zij bepalen gezamenlijk of en op welke manier er opnames gemaakt moeten of mogen worden (doel en middelen) als het gaat om het maken van opnames voor begeleiding en beoordeling. De opleidingsinstelling doet dit vanuit de taak om studenten te begeleiden en te beoordelen gedurende de opleiding, zodat de opleidingsinstelling kan instaan voor de kwaliteit van de diploma's die het afgeeft. De school doet dit vanuit de taak om studenten in het kader van die opleiding stagemogelijkheden te bieden, waarvan begeleiding en beoordeling onlosmakelijk onderdeel uitmaken. Omdat de taken van de opleidingsinstelling en school ten aanzien van begeleiding en beoordeling niet los van elkaar gezien kunnen worden is er daarom in die gevallen sprake van een **gezamenlijke verantwoordelijkheid**. Dit betekent dat de privacy-toets en -borging door én de school én de opleidingsinstelling moet worden uitgevoerd.

Bij gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid is er géén verwerkersovereenkomst nodig omdat de opleidingsinstelling en school beiden aan te merken zijn als verwerkingsverantwoordelijke. De school en opleidingsinstelling zijn wel verplicht om in een regeling gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken³ in ieder geval afspraken vast te leggen over de onderwerpen genoemd in artikel 26 AVG.

Voor wat betreft het bewaren van een opname die is gebruikt voor beoordeling van een student met het oog op een mogelijke beroepsprocedure is alleen de opleidingsinstelling verwerkingsverantwoordelijke.

2. Doel en doelbinding

Leg vast met welk doel je de persoonsgegevens verwerkt, en verwerk ze alleen om die reden

Het maken van video-opnames is een verwerking van persoonsgegevens, want er komen leerlingen en studenten in beeld. Hierbij kunnen gevoelige en bijzondere persoonsgegevens worden vastgelegd. Ook de interactie tussen deze personen wordt opgenomen. Dat kan de opnames nog gevoeliger maken. De AVG eist dat iedere verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt met een (vooraf bepaald) **gerechtvaardigd doel**. Dat doel moet welbepaald zijn en vooraf uitdrukkelijk zijn omschreven. Als de persoonsgegevens worden verwerkt, moet dat in overeenstemming zijn of

---

³ Voorbeelden van een overeenkomst gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken zijn te vinden op de Aanpak IBP van Kennisnet (<https://aanpakibp.kennisnet.nl/verwerkersovereenkomsten/> zie onder: Hou rekening met) en op de website van SURF: <https://www.surf.nl/surf-juridisch-normenkader-cloudservices>.

verenigbaar zijn met het doel waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld. Voor video-opnames geldt dat de school en de opleidingsinstelling het doel en randvoorwaarden moeten bepalen waarvoor video-opnames worden gemaakt. Het maken van video-opnames is natuurlijk geen doel op zichzelf, maar een middel om een doel te bereiken. Er kunnen drie redenen en doeleinden gedefinieerd worden om video-opnames te maken:

1. *Stagebegeleiding en zelfreflectie (verkort: begeleiding)*
de begeleiding van de student om - aan de hand van video-opnames - door middel van observatie van de interactie van de student voor de klas/groep en zelfreflectie te leren van de opgedane ervaringen;
2. *Beoordeling en examinering*
het leveren van bewijs of vastleggen van de beroepskwalificaties, vaardigheden, vorderingen en ervaring van de student ten behoeve van examinering, (beroeps)kwalificatie of de studievoortgang (brengt de student bijv. de geleerde kennis op een juiste manier in de praktijk).

Het is aan de school en opleidingsinstelling om, in overleg met elkaar, de doelen voor het maken van video-opnames vast te stellen. Daarbij wordt rekening gehouden met de omstandigheden op de school (populatie, type onderwijs, etc.) en de opleidingseisen van de opleidingsinstelling (op welke onderdelen moeten video-opnames worden gemaakt, wat zijn de eisen voor dit bewijs, etc.).

3. *Bewaren opnames in verband met beroepsprocedures na beoordeling*
Het bewaren van opnames in verband met het recht van de student om beroep in te stellen tegen beoordeling van de examinator.

Het is de verantwoordelijkheid van de opleidingsinstelling om ervoor te zorgen dat de opnames gedurende de beroepstermijn – en zo nodig tijdens de beroepsprocedure – veilig bewaard worden en dat de opnames na afloop van de bewaartermijn vernietigd worden.

3. Grondslag

Is er een wettelijke grond op basis waarvan er opnames gemaakt mogen worden (toestemming, overeenkomst, wettelijke plicht, vitaal belang, algemeen belang of openbaar gezag, gerechtvaardigd belang)?

Voor het maken van opnames door een student in een klas met leerlingen moet er een in de AVG genoemde grondslag zijn. De grondslag roept in dit geval veel vragen op, zodat op alle mogelijke grondslagen wordt ingegaan.

Bij de grondslag **toestemming**, is het maken van video-opnames afhankelijk van de *vrijwilligheid* van de ouders/leerlingen én studenten. De afhankelijkheid van deze toestemming maakt het maken van opnames ingewikkeld. Het theoretische geval dat alle ouders en leerlingen geen toestemming geven waardoor er geen enkele leerling in beeld mag komen, is onwenselijk. Hierdoor zou de student immers niet kunnen voldoen aan de eisen voor examinering, en daarmee geen diploma kunnen halen. Het wordt door scholen ook als extra administratieve last ervaren om alle ouders in de klas te vragen om toestemming, en daar steeds de lessen (indeling leerling in de klas) op aan te passen. Daarnaast is het de vraag of de student zelf in vrijheid mag kiezen om al-dan-niet video-opnames te laten maken. Bij weigering is het beoordelen of examineren niet mogelijk. Een student heeft een zekere afhankelijkheidsrelatie tot de eigen opleidingsinstelling én school. Er is derhalve bij de grondslag toestemming voor student geen sprake van echte keuzevrijheid zoals de AVG vereist (vrijelijk gegeven toestemming).

Overeenkomst kan geen grondslag zijn voor het maken van opnames van de student in het HO. Een HO-student sluit geen onderwijsovereenkomst met de hogeschool of universiteit. De stageovereenkomst kan ook geen grondslag bieden. Die overeenkomst is bedoeld om taken en verantwoordelijkheden van student, opleidingstellingen en stageschool vast te leggen. De wijze van beoordeling volgt uit de onderwijs- en examenregeling van de opleidingsinstelling. Een student heeft daar geen keuzevrijheid in.

Voor studenten van het MBO kan de onderwijsovereenkomst wel een mogelijke grondslag zijn. Voor het MBO geldt dat in ieder geval tot studiejaar 2022-2023 een onderwijsovereenkomst is afgesloten met de student en dat de grondslag voor de uitvoering van onderwijs, toetsing en examinering de uitvoering van deze onderwijsovereenkomst is. Na wetswijziging en het vervallen van de onderwijsovereenkomst kan de grondslag voor de uitvoering van onderwijs, toetsen en examinering de uitvoering van de publieke taak van de MBO-instelling zijn (zie verder hieronder).

Voor leerlingen van de school die mogelijk in beeld komen, kan 'overeenkomst' geen grondslag zijn omdat er met hen en hun ouders geen onderwijsovereenkomst gesloten wordt.

Wettelijke verplichting is geen grondslag voor het maken van opnames. Bij een wettelijke verplichting als grondslag, moet het maken van video-opnames verplicht zijn en (nagenoeg) letterlijk in de wet genoemd zijn als eis. Alhoewel in de verschillende wetten expliciete regels voor examinering, beroepskwalificatie en het kwalificatiedossier zijn opgenomen, is er in de onderwijswetten niet opgenomen dat er verplicht video-opnames moeten worden gemaakt. Het ministerie van OCW heeft aan de opleidingsinstelling vrijheid gelaten om zelf invulling te geven aan de wijze waarop er beoordeeld en geëxamineerd wordt. Voor scholen is in artikel 36 Wpo, artikel 39c Wvo en artikel 7.7.1 Web weliswaar opgenomen dat zij ruimte moeten bieden aan studenten om ervaring op te doen, maar niet dat hierbij verplicht video-opnames moeten worden gemaakt.

Doel: Bewaren opnames in verband met beroepsprocedures na beoordeling

Voor het bewaren van opnames in verband met een beroepsprocedure bestaat wel een wettelijke grondslag. In artikel 7.63 Whw is bepaald dat organen, personeelsleden en examinatoren van de HO-opleidingsinstelling de gegevens aan het college van beroep voor de examens verstrekken die het college nodig acht voor de uitvoering van de taak. Voor het MBO geldt eenzelfde voorschrift op basis van artikel 7.5.4 Web. Als een beoordeling is gebaseerd op opnames die van een student zijn gemaakt, ligt het voor de hand dat die opname moet worden beschouwd als een gegeven dat het college/de commissie van beroep voor de examens noodzakelijk acht voor de uitvoering van de taak. De opleidingsinstelling is daarom verplicht om de opname voor dit doel te bewaren.

Vitaal belang is in dit kader niet relevant omdat video-opnames niet zien op het leven of de gezondheid van de studenten, of de leerlingen van de school.

Uitoefenen van een taak van algemeen belang of openbaar gezag (publieke taak)

De school en HO-opleidingsinstelling kunnen zich mogelijk wel beroepen op de grondslag publieke taak als die taak in de wet is vastgelegd. De HO-opleidingsinstelling verleent de student een graad op het moment dat het examen van de opleiding met goed gevolg is afgelegd (artikel 7.10a Whw). Een opleiding bestaat uit onderwijseenheden waaraan een tentamen verbonden is (artikel 7.3 leden 2 en 3 Whw). Een tentamen omvat een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek (artikel 7.10 Whw) door een examiner (artikel 7.12c Whw). Opleidingen gericht op bepaalde beroepen, zoals een beroep in het onderwijs, omvatten een praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening (stage) (artikel 7.6 Whw). Scholen in het po, vo en mbo zijn verplicht om studenten gelegenheid te bieden de als onderdeel van hun opleiding vereiste ervaring in de school te verkrijgen (artikelen 36 WPO, 39c WVO)

en 7.7.1 Web).

Hieruit blijkt dat zowel voor de opleidingsinstelling als de school taken uit de onderwijswetgeving voortvloeien die zien op het opleiden, beoordelen en in dat kader bieden van stageplekken aan studenten.

Het tweede vereiste bij deze grondslag is dat de verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk moet zijn voor het uitvoeren van die publieke taak. Hieronder wordt per doel aangegeven hoe kan worden bepaald of er sprake is van noodzakelijkheid.

Doel: stagebegeleiding en zelfreflectie

Aan de hand van de videobeelden wordt bekeken hoe de pedagogische relatie verloopt tussen de klas/groep en de student. Door het gebruik van video-opnames krijgt de student de gelegenheid om *zelf* waar te nemen hoe hij of zij presteert. Bij het ontbreken van beelden zal de werkplekbegeleider of instellingsopleider een eigen oordeel hebben gevormd en dit meedelen aan de student. Uit wetenschappelijk onderzoek van de Universiteit van Amsterdam,⁴ blijkt dat het gebruik van 'video feedback'-methodiek op de interactievaardigheden van professionals een statistisch significant middelmatig tot groot effect laat zien, ten opzichte van andere vormen van feedback. Door de student te laten observeren en reflecteren, leert deze om te kijken naar de vorming van een eigen vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische zeggenschap ten aanzien van de inhoud van de lesstof, wijze van lesgeven en de middelen die daarbij worden gebruikt en de te hanteren pedagogisch-didactische aanpak (zie ook de wettelijk vastgelegde eis voor schoolbesturen om een professioneel statuut te hebben volgens artikel 31a lid 4 Wpo, artikel 32a lid 4 Wvo en artikel 4.1.3 Web waarmee de professionele standaard van de beroepsgroep in acht wordt genomen). Als het gaat om de onderwijs- en begeleidingstaken van de opleidingsinstelling en de school kan stagebegeleiding en zelfreflectie met behulp van video-opnames dus worden beschouwd als een *best practice*.

Doel: beoordeling

Voordat de examencommissie van een opleidingsinstelling een certificaat of diploma uitreikt, moet worden vastgesteld dat de student over de vereiste kennis, inzicht en vaardigheden beschikt. De instellingsopleider en werkplekbegeleider verklaren uit eigen observatie over deze beroepskwalificaties, vaardigheden en ervaring van de student. De instellingsopleider is als examinator (artikel 7.12c Whw) uiteindelijk verantwoordelijk voor de beoordeling van de student. In die beoordeling is de verklaring van de werkplekbegeleider onontbeerlijk, omdat deze op dagelijkse basis ziet hoe de student als stagiair functioneert.

Een instellingsopleider en werkplekbegeleider kunnen voor een observatie en beoordeling samen bij de les aanwezig zijn. In dat laatste geval is opname van de les niet noodzakelijk omdat het vier-ogenprincipe daarmee gewaarborgd is.⁵ In de praktijk blijkt het vanwege capaciteitsproblemen in het onderwijs (werkdruk, personeelstekort) echter niet in alle gevallen mogelijk voor de instellingsopleider en de werkplekbegeleider gezamenlijk een les te observeren om de student te beoordelen. Als er ook geen andere oplossingen mogelijk zijn (zie ook hieronder bij Dataminimalisatie) dan kunnen video-opnames van de les een mogelijke oplossing bieden op basis waarvan een oordeel over de vaardigheden, inzicht en kennis van de student kan worden gevormd. In die situatie kunnen video-opnames dus noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taken van de opleidingsinstelling (examenring) en school (bieden stage-gelegenheid).

---

⁴ Video-feedback in opleiding en training: Leren in beeld gebracht, R.G. Fukkink et al, UvA 2010

⁵ Vereniging Hogescholen, Vreemde ogen dwingen - Eindrapport Commissie externe validering examenkwaliteit hoger beroepsonderwijs, mei 2012, p. 61.

Bij gebruik van de grondslag publieke taak kunnen in bijzondere omstandigheden de ouders van de leerling en ook de student bezwaar maken, waarna alsnog besloten kan worden om de specifieke leerling buiten beeld van de camera's te plaatsen of – bij bezwaar van de student – van de opnames af te zien.

Gerechtvaardigd belang

De AVG bepaalt dat er geen beroep kan worden gedaan op de grondslag gerechtvaardigd belang voor de verwerking van persoonsgegevens door overheidsinstanties in het kader van de uitoefening van hun taken. Voor publiekrechtelijke onderwijsinstellingen geldt daarom dat zij bij de uitoefening van hun taken geen beroep kunnen doen op deze grondslag.⁶

4. Dataminimalisatie

Gebruik en bewaar niet meer persoonsgegevens dan je nodig hebt voor het vastgestelde doel, onderzoek of je met minder of anonieme gegevens kunt werken

Er worden niet meer opnames gemaakt dan nodig zijn (**dataminimalisatie**): de afspraak dat 'alle lessen' van de studenten opgenomen worden, is niet noodzakelijk. De school én de opleidingsinstelling moeten bepalen wanneer en waarom er opnames worden gemaakt.

Dat zelfreflectie makkelijker gaat met video-opnames van opleidings-/lessituaties mag voor de hand liggen. De afweging moet zijn dat het noodzakelijk is om te reflecteren aan de hand van opnames. Datzelfde geldt voor de beoordeling van een student. Volstaat een observatie door de instellingsopleider en de werkplekbegeleider die op basis daarvan een observatie- of beoordelingsformulier invullen? Kan de instellingsopleider samen met de werkplekbegeleider de student beoordelen door met een *livestream* van de les mee te kijken? Zo nee, en zijn opnames noodzakelijk, dan is de vraag of het voldoende is dat de camera alleen op de student gericht is (en er dus geen leerlingen in beeld komen), of de leerlingen onherkenbaar kunnen worden gemaakt door hun gezicht te vervagen, of er een geluidsopname gemaakt kan worden in plaats van een video-opname.

Deze onderbouwing is noodzakelijk om aan dit criterium te kunnen voldoen. Kortom: zijn er redelijke alternatieven voor handen die minder inbreuk maken op de privacy van leerlingen en student, gebruik die dan. Ook moet de vraag worden gesteld of het maken van een video-opname wel in een redelijke verhouding staat tot het doel dat wordt beoogd met het maken en gebruiken van de video-opname.

Als de conclusie is dat er wel video-opnames moeten worden gemaakt dan bespreken de instellingsopleider, de werkplekbegeleider en de student vooraf welke lessen moeten worden opgenomen, en voor welke onderdelen van de stagereflectie of -beoordeling opnames nodig zijn.

Bewaartermijn

De opnames worden op een veilige locatie opgeslagen en niet langer bewaard dan nodig (zie hieronder ook Randvoorwaarden): als beelden zijn bekeken en geëvalueerd door de student, en de werkplekbegeleider of instellingsopleider in het kader van reflectie, dan worden de beelden daarna direct vernietigd.

---

⁶ Autoriteit Persoonsgegevens, Onderzoeksrapport - Online (video)bellen en online proctoring in het onderwijs, 2 oktober 2020, p. 7.

In geval van bewijs en vastlegging ten behoeve van het kwalificatie- of examendossier (als het gaat om een MBO-opleidingsinstelling) worden de beelden bewaard totdat de inzagetermijn dan wel de termijn om beroep in te stellen tegen de beoordeling is verstreken.

In het HO worden de beelden (beveiligd) opgeslagen totdat de termijn om beroep in te stellen tegen de beoordeling is verstreken. De bewaartermijn voor tentamens is in de selectielijst VH 2019 bepaald op 2 maanden met het oog op deze beroepstermijn.⁷

Het is zeer de vraag of het bewaren van de opnames voor accreditatie van de opleiding (bijvoorbeeld als het gaat om tentamens die onderdeel uitmaken van het afsluitend examen) noodzakelijk is. Als uit het verslag op basis van de opname of de ingevulde beoordelingsformulieren en de bijbehorende beoordelingsprocedure afdoende is af te leiden op welke wijze (wat/hoe/wanneer/etc.) een beoordeling heeft plaatsgevonden, is dat in principe voldoende voor de accreditatie. Het is dan niet nodig (en dus ook niet toegestaan) om de opnames voor dit doel langer te bewaren. De opleidingsinstelling moet deze afweging zelf maken. HO-opleidingsinstellingen worden daarom geadviseerd om hierover eerst te overleggen met hun kwaliteitsmedewerkers en eventueel privacy officer/FG.

5. Transparantie

Is/wordt aan de student en de ouders van de leerlingen (jonger dan 16 jaar) en aan leerlingen duidelijk uitgelegd waarom opnames worden gemaakt, de grondslag en waar die voor worden gebruikt, en wat hun rechten daarbij zijn?

De leerlingen en hun ouders moeten vooraf geïnformeerd worden over het maken van de opnames, en over welke rechten ze daarbij hebben. De school en opleidingsinstelling zijn daar **transparant** over en ze leggen vast wie op welke wijze hierover communiceert.

In de communicatie naar ouders en leerlingen en studenten over de opnames en afspraken daarover moet onder andere aandacht worden besteed aan de volgende onderwerpen:

- Uitleg wat het inhoudt om een stageschool te zijn.
- Uitleg over het doel en de grondslag van de opnames.
- Uitleg wie de opnames mogen bekijken
- Uitleg door wie, op welke wijze en hoe lang de opnames worden opgeslagen en bewaard.
- Uitleg dat leerlingen niet worden beoordeeld aan de hand van de opnames.
- Uitleg over hun rechten als betrokken en de mogelijkheid voor ouders en leerlingen om bezwaar te maken.

In de praktijk zal de school in samenwerking met de opleidingsinstellingen een model-informatiebrief opstellen die aan het begin van het schooljaar aan ouders van leerlingen (jonger dan 16 jaar) en leerlingen gegeven wordt. Soms zijn er meerdere opleidingsinstellingen betrokken bij een school in dat geval moet in de informatie aan ouders en leerlingen daar waar van toepassing rekening gehouden worden met mogelijke verschillen in uitkomst van de privacy-toets, die de school met de verschillende opleidingsinstellingen heeft uitgevoerd.

Voorafgaand aan de les(sen) waarin (de eerste) opnames worden gemaakt, kan de werkplekbegeleider of student ook nog uitleg geven aan de leerlingen over de opnames. Het is verstandig om de ouders op dat moment ook nogmaals kort te informeren onder verwijzing naar de informatiebrief die eerder is verstrekt.

De opleidingsinstelling verstrekt vooraf informatie aan de student waarin wordt uitgelegd waarom de opnames gemaakt worden, waarvoor ze worden gebruikt en wat de rechten van de student zijn. Deze informatie wordt bijvoorbeeld opgenomen in de stagehandleiding van de opleidingsinstelling en eventueel het privacyreglement.

6. Data-integriteit: kloppen de gegevens?

De school is in eerste instantie verantwoordelijk voor het begeleiden en maken van de video-opnames. De opname vindt plaats in 'hun' klas of groep. Ten behoeve van de examinering en kwalificatie moet ook de integriteit van de opnames gegarandeerd worden, beelden mogen niet gemanipuleerd kunnen worden of in verkeerde handen vallen. Het is niet de bedoeling dat de studenten zelf de beelden thuis gaan bewerken, laat staan verspreiden. Kortom, de school en opleidingsinstelling bespreken samen hoe de video-opnames worden gemaakt, en hoe de beelden **beveiligd worden opgeslagen en wie er toegang tot heeft (autorisatie)**.

Een afspraak die hierbij gemaakt kan worden is bijvoorbeeld dat er géén gebruik wordt gemaakt van eigen devices van de student zoals een mobiele telefoon maar wel van (digitale) camera's van de school waarbij de beelden na afloop op een veilige afgesloten plek worden bewaard. Ook over (de wijze van) het delen van de opnames tussen de school en opleidingsinstelling worden afspraken gemaakt.

Om er zeker van te zijn dat de student, werkplekbegeleider en instellingsopleider allemaal dezelfde afspraken aanhouden, worden deze afspraken over het veilig maken, opslaan en delen van de video-opnames op papier gezet (en zo nodig ondertekend).

7. Overige voorwaarden AVG

Als wordt vastgesteld dat er inderdaad sprake is van een doel waarvoor het maken van opnames noodzakelijk is, een wettelijke grondslag is aangewezen en is bepaald hoe wordt voldaan aan de eisen van dataminimalisatie, integriteit en transparantie, leidt dit tot de overige AVG-voorwaarden waaraan de school en opleidingsinstelling moeten voldoen.

1. Goede en heldere afspraken tussen de school en de opleidingsinstelling over de voorwaarden waaronder video-opnames mogen worden gemaakt, opgeslagen, bewaard en gebruikt. Naast de afspraken die zijn genoemd in verband met data-integriteit (zie hiervoor) gaat het om afspraken over de manier waarop de opname – zo nodig – wordt bekeken, gebruikt of (veilig) uitgewisseld, en wie toegang heeft tot de video-opnames (autorisatiematrix), en over het bewaren en wissen van de opnames, en hoe te handelen bij een (mogelijk) beveiligingsincident of datalek. Ook is belangrijk om te vast te leggen dat studenten op geen enkele wijze video-opnames of ander beeldmateriaal verspreiden/publiceren buiten de afgesproken omgevingen.
2. Er moet worden vastgelegd dat de beelden niet gebruikt worden voor beoordeling, evaluatie of observatie van leerlingen.
3. Tot slot moet worden opmerkt dat dit advies niet alle verplichtingen van de AVG kan omvatten. Denk aan de extra eisen die worden gesteld aan het verwerken van bijzondere persoonsgegevens of afspraken die met verwerkers moeten worden gemaakt. Dit advies en de privacy-toets laten dus onverlet dat de school en de opleidingsinstelling aan alle bepalingen uit de AVG moeten voldoen en waar verplicht en nodig daarover afspraken moeten maken.

Conclusie

Alles overziend, is de conclusie dat het mogelijk is dat een school en opleidingsinstelling video-opnames maken van lessen/lessituaties die gegeven of verzorgd worden door studenten. Hierbij moeten de school en opleidingsinstelling zelf een afweging maken met de in dit advies beschreven uitgangspunten. Daarnaast leggen school en opleidingsinstelling samen vast welke afspraken zijn gemaakt over de randvoorwaarden voor het maken en gebruiken van video-opnames.

Doeleinden voor het maken, opslaan en gebruiken van video-opnames:

1. *Begeleiding door observatie interactie en zelfreflectie om te leren van opgedane ervaringen*
2. *Beoordeling: bewijs en vastlegging beroepskwalificaties, vaardigheden en ervaring ten behoeve van beoordeling*
3. Bewaren van opnames met het oog op een mogelijk beroep tegen de beoordeling

In de eerste twee gevallen zijn school en opleidingsinstelling gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijke voor de video-opnames. Ze zijn samen verantwoordelijk om te zorgen voor het veilig en verantwoord omgaan daarmee, en voor het bepalen van de regels rondom het maken, opnemen en gebruik van de opnames. De opleidingsinstelling is verantwoordelijk voor het bewaren van opnames met het oog op een beroepsprocedure.

Als de twee eerste doeleinden alleen door middel van video-opnames kunnen worden bereikt is de grondslag voor het maken van deze video-opnames voor studenten de uitvoering van de publieke taak van de opleidingsinstelling en de school (of onderwijsovereenkomst als het om MBO-studenten gaat). Die taak (of die overeenkomst) ziet namelijk op het opleiden van studenten, het in dat kader laten opdoen van praktijkervaring en het beoordelen van de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student.

Het derde doeleinde volgt uit de wettelijke verplichting van de opleidingsinstelling om het college of de commissie van beroep voor de examens alle gegevens te verstrekken die nodig zijn om het beroep tegen een beoordeling van de student te behandelen.

Bijlage 1 - Model privacy-toets video-opnames van studenten en leerlingen

Aan de hand van deze privacy-toets kunnen scholen en opleidingsinstellingen zelf beoordelen en vaststellen of zij in lijn met de AVG video-opnames van studenten en leerlingen in de klas mogen maken (waarbij het maken, opslaan en gebruiken van de video-opnames gezien wordt als verwerking van hun persoonsgegevens). Dit advies helpt scholen om daarbij zelf de juridische grond (grondslag) voor deze opnames te bepalen en deze keuzes te documenteren.

Iedere school of opleidingsinstelling moet volgens de AVG deze afweging zelf maken en vastleggen. Zij kunnen daarvoor gebruik maken van onderstaande overwegingen en deze waar nodig aanvullen of aanpassen.

Algemene informatie

Ingevuld namens (opleidingsinstelling/school): ...

Ingevuld door (naam en functie): ...

Datum: ...

Afgestemd of besproken met (school/opleidingsinstelling): ...

Afstemming op datum: ...

Afgestemd of besproken met (FG, privacy officer, IBP-manager): ...

Afstemming op datum: ...

Schoolbestuur of CvB geïnformeerd: Ja/Nee, op datum: ...

1. Verantwoordelijkheden

Wie bepaalt/bepalen doel en middelen?

De school en de opleidingsinstelling zijn beide verantwoordelijk voor de privacy, bepalen of en op welke manier er opnames gemaakt moeten of mogen worden. Er is daarom sprake van een **gezamenlijke verantwoordelijkheid**. Dit betekent dat zij een regeling gezamenlijk verantwoordelijken moeten treffen. Leg ook vast op welke wijze met betreffende studenten afspraken worden gemaakt over de omgang met video-opnames en ander beeldmateriaal.

Beschrijf hieronder op welke wijze hier uitvoering aan is gegeven en/of voeg de regeling als bijlage bij.

[tekst onderbouwing]

2. Doel en doelbinding

Leg vast met welk doel je de persoonsgegevens verwerkt, en verwerk ze alleen om die reden

De AVG eist dat iedere verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt met een (vooraf bepaald) **gerechtvaardigd doel**. Dat doel moet welbepaald zijn en vooraf uitdrukkelijk zijn omschreven. Als de persoonsgegevens worden verwerkt, moet dat in overeenstemming zijn of verenigbaar zijn met het doel waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld. Het is aan de verantwoordelijken om gezamenlijk de doelen voor het maken van video-opnames vast te stellen. Daarbij wordt er rekening

gehouden met de omstandigheden op de school (populatie, type onderwijs, etc.) en de opleidingseisen van de opleidingsinstelling (op welke onderdelen moeten er video-opnames worden gemaakt, wat zijn de eisen voor dit bewijs, etc.).

Pas de onderstaande voorbeeld-doeleinden aan, of geef zelf een (aanvullende) beschrijving van de doel/doelen voor het maken van video-opnames:

1. de stagebegeleiding van studenten om - aan de hand van video-opnames - door middel van observatie van de interactie van de student voor de klas/groep en zelfreflectie te leren van de opgedane ervaringen;
2. het leveren van bewijs of vastleggen van de beroepskwalificaties, vaardigheden, vorderingen en ervaring van de student om de student te kunnen beoordelen;
3. het bewaren van de opname in verband met een beroepsprocedure tegen een beoordeling.

[toelichting en onderbouwing]

3. Grondslag

Is er een wettelijke grond op basis waarvan er opnames gemaakt mogen worden (toestemming, overeenkomst, wettelijke plicht, vitaal belang, algemeen belang of openbaar gezag, gerechtvaardigd belang)?

Voor het maken van opnames van een student in een klas met leerlingen, moet er een in de AVG genoemde grondslag zijn.

Als de eerste twee bovengenoemde doeleinden alleen door middel van video-opnames kunnen worden bereikt is de grondslag voor het maken van deze video-opnames voor studenten **de uitvoering van de publieke taak** van de opleidingsinstelling en de school **of de onderwijsovereenkomst van de MBO-opleidingsinstelling**. Die publieke taak **(of die overeenkomst)** ziet namelijk het opleiden van studenten, het in dat kader laten opdoen van praktijkervaring en het beoordelen van de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student. Licht hieronder toe waarom het maken van opnames voor de genoemde doeleinden noodzakelijk is.

Noodzakelijkheid

De school en opleidingsinstelling onderbouwen of het maken van video-opnames voor de uitvoering van hun publieke taak **(of de onderwijsovereenkomst)** in deze concrete situatie noodzakelijk is.

[onderbouwing en uitleg]

Voor het bewaren van opnames in verband met een mogelijke beroepsprocedure tegen een beoordeling (het derde doeleinde) geldt de grondslag wettelijke verplichting. Dit volgt uit de volgende wetsartikelen:

[relevante wetsartikelen en korte toelichting]

4. Dataminimalisatie

Gebruik en bewaar niet meer persoonsgegevens dan je nodig hebt voor je doel, onderzoek of je met minder of anonieme gegevens kunt werken

Er worden niet meer opnames gemaakt dan nodig zijn (**dataminimalisatie**): de afspraak dat 'alle lessen' van de student opgenomen worden, is niet noodzakelijk. De school én de opleidingsinstelling moeten bepalen wanneer en waarom er opnames worden gemaakt.

De vastgestelde doelen kunnen niet op een andere manier worden bereikt, zonder het gebruik van video-opnames, want [omschrijving en onderbouwing].

5. Transparantie

Is/wordt aan student en aan de ouders van de leerlingen (en aan leerlingen van 16 jaar of ouder) duidelijk uitgelegd waarom opnames worden gemaakt, de grondslag, en waar die voor worden gebruikt, en wat de rechten van de ouders en leerlingen daarbij zijn?

De student, de leerlingen en hun ouders moeten vooraf geïnformeerd worden over het maken van de opnames, en over welke rechten ze daarbij hebben. De school en opleidingsinstelling zijn daar **transparant** over, en ze stemmen af wie op welke wijze hierover communiceert.

[omschrijving op welke manier de studenten en leerlingen/ouders worden geïnformeerd over de video-opnames]

6. Data-integriteit

Kloppen de gegevens?

De school is in eerste instantie verantwoordelijk voor het begeleiden en maken van de video-opnames, de opname vindt plaats in 'hun' klas of groep. Ten behoeve van de examinering en kwalificatie moet ook de integriteit van de opnames gegarandeerd worden, beelden mogen niet gemanipuleerd kunnen worden of in verkeerde handen vallen. Het is niet de bedoeling dat de student zelf de beelden thuis gaat bewerken, laat staan verspreiden.

Beschrijf de afspraken en werkinstructies van de school en opleidingsinstelling voor het veilig en verantwoord maken, opslaan en uitwisselen van video-opnames:

[omschrijving en opsomming, eventueel benoemen document/protocol met afspraken]

Om er zeker van te zijn dat de student, werkplekbegeleider en instellingsopleider allemaal dezelfde afspraken aanhouden, is het verstandig om deze afspraken over het veilig maken, opslaan en delen van de video-opnames op papier te zetten

[beschrijving vindplaats werkinstructies en of deze getekend worden].

7. Overige voorwaarden AVG

Beschrijf de overige afspraken die zijn gemaakt om aan de voorwaarden van de AVG te voldoen (bijvoorbeeld over het bewaren en vernietigen van de opnames, de afspraken met verwerkers en de omgang met datalekken) en/of verwijst daar waar van toepassing naar de regeling gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken.

[beschrijving afspraken ten aanzien van overige AVG-vereisten].

Conclusie

Het gebruik van video-opnames door de opleidingsinstelling en/of school is **wel/niet** toegestaan. De doeleinden zijn [compacte opsomming doeleinden]. De grondslag (grondslagen) is (zijn) [opsomming grondslagen].

Bijlage 2 - Juridische kaders (stage)onderwijs

Opleidingsinstellingen in het hoger onderwijs:

In artikel 7.3 Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: Whw) is bepaald dat een opleiding bestaat uit een samenhangend geheel van onderwijseenheden waaraan een tentamen verbonden is. Ook is aan elke opleiding een examen verbonden.

In artikel 7.6 Whw is terug te lezen dat opleidingen gericht op bepaalde beroepen een praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening (stage) omvatten.

In artikel 7.10 Whw zijn de bepalingen opgenomen over examens en tentamens.

Het instellingsbestuur verleent op grond van 7.10a Whw een graad aan degene die het afsluitend examen met goed gevolg heeft afgelegd.

De examencommissie reikt het getuigschrift als bewijs dat het examen met goed gevolg is afgelegd (art. 7.11 Whw).

De examencommissie wijst op grond van art. 7.12c Whw examinatoren (in de regel zijn dit docenten van de opleiding) aan voor het afnemen en vaststellen van de uitslag van tentamens.

Op grond van artikel 7.61 Whw kan een student bij het college van beroep voor de examens beroep instellen – onder andere – tegen een beslissingen van examencommissie en examinatoren. De beroepstermijn is zes weken.

De scholing, begeleiding en uitvoering van het bekwaamheidsonderzoek bij zij-instromers wordt uitgevoerd door een instelling van hoger onderwijs op basis van de artikelen 176f en 176g Wpo, de artikelen 118o en 118p Wvo en artikelen 4.2.4 en 4.2.5 Web. Het getuigschrift wordt door de examencommissie van de instelling van hoger onderwijs uitgereikt als het bekwaamheidsonderzoek met goed gevolg is afgelegd (artt. 7a.3 en 7a.4 Whw).

Opleidingsinstellingen in het MBO:

Op grond van artikel 7.2.8 Wet educatie en beroepsonderwijs (hierna: Web) maakt onderricht in de praktijk van het beroep (stage) deel uit van elke beroepsopleiding. Het bedrijf dat of de organisatie die de beroepspraktijkvorming verzorgt, draagt zorg voor de begeleiding van de studenten binnen het bedrijf. Het bevoegd gezag van de opleidingsinstelling beoordeelt of de student de beroepspraktijkvorming met een positieve beoordeling heeft voltooid. Het bevoegd gezag betreft bij die beoordeling het oordeel van het bedrijf onderscheidenlijk de organisatie, met inachtneming van de desbetreffende in de onderwijs- en examenregeling op te nemen regels.

Voor het MBO geldt dat in ieder geval tot studiejaar 2022-2023 een onderwijsovereenkomst wordt afgesloten met de student (art. 8.1.3 Web) en dat de grondslag voor de uitvoering van onderwijs, toetsing en examinering de uitvoering van deze onderwijsovereenkomst is.

Op grond van artikel 7.5.2. kan een student bij de commissie van beroep voor de examens beroep instellen tegen beslissingen van de examencommissie en examinatoren. De beroepstermijn is 2 weken.

Scholen in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs:

Artikel 36 Wet op het primair onderwijs (hierna: Wpo) verplicht scholen tot bieden van stagemogelijkheden. Het bevoegd gezag is verplicht aan studenten die in opleiding zijn voor een functie in het basisonderwijs of in het voortgezet onderwijs, gelegenheid te bieden de als onderdeel van hun opleiding vereiste ervaring in de school te verkrijgen. (...) De directeur van de school regelt,

onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag, de werkzaamheden in verband met de begeleiding door het onderwijzend personeel van de studenten in de school in overeenstemming met dit personeel, alsmede in overeenstemming met de betrokken opleidingsinstellingen (...).

Artikel 39c Wet op het voortgezet onderwijs (hierna: Wvo) verplicht het bevoegd gezag om aan studenten die in opleiding zijn voor een functie in het voortgezet onderwijs, in de educatie of het beroepsonderwijs, bedoeld in de Wet educatie en beroepsonderwijs, in het hoger beroepsonderwijs of in het basisonderwijs, gelegenheid te bieden de als onderdeel van hun opleiding vereiste ervaring in de school te verkrijgen. (...) De rector of de directeur dan wel de centrale directie regelt, onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag, de werkzaamheden in verband met de begeleiding door de leraren van de studenten in de school in overeenstemming met de leraren, alsmede in overeenstemming met de betrokken opleidingsinstellingen.

Artikel 7.7.1. Web regelt practicumplaatsen in het MBO voor HO-studenten in opleiding. Het artikel bepaalt dat het bestuur van een MBO-instelling verplicht is HO-studenten, die zijn ingeschreven voor een opleiding voor het beroep van leraar, of die anderszins studeren voor een bewijs van voldoende pedagogische bekwaamheid, en die in opleiding zijn voor een functie in het onderwijs, gelegenheid te bieden de als onderdeel van hun opleiding vereiste ervaring in de instelling te verkrijgen.

Bekwaamheidseisen onderwijspersoneel

Studenten moeten tijdens hun opleiding de in de wet verankerde vakinhoudelijke, (vak)didactische, pedagogische, beroepsgerichte bekwaamheden en kennis opdoen. In het 'Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel' en ingevolge het 'Bevoegdheidsbesluit Wpo' worden specifieke eisen gesteld aan onderwijspersoneel. Daarbij geldt de verplichting dat leraren (PO en VO), docenten (MBO) en onderwijsondersteunende functionarissen pedagogisch bekwaam zijn wat betreft kunde (in de zin van kennis en kunde), indien zij ten minste in staat zijn tot kritische reflectie op zichzelf in de pedagogische relatie (artikel 2.18 sub j Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel). Een leraar of docent is vakdidactisch bekwaam wat betreft kunde indien deze in staat is tot kritische reflectie op zijn eigen pedagogisch-didactisch handelen (art. 2.11 sub c onder 10 Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel). De noodzaak om deze bekwaamheden te kunnen aanleren, bewijzen c.q. aan te tonen, volgt onder meer uit de eis dat ingevolge artikel 32b Wpo, artikel 37a Wvo, artikel 4.2.3a Web: elk bevoegd gezag beschikt ten aanzien van elk personeelslid dat een functie of werkzaamheden verricht waarvoor bekwaamheidseisen zijn vastgesteld, een bekwaamheidsdossier heeft.

Dit betekent dat er in de wet verankerde gronden zijn op basis waarvan studenten moeten aantonen te beschikken over bekwaamheden, vaardigheden en ervaring. In de wet is niet vastgelegd dat deze bekwaamheden, vaardigheden en ervaring met behulp van video-opnames moeten worden aangeleerd, vastgelegd of bewezen.